

מתעסקים בתורה, שנקראו עציים
 יבשים, שהם עתידים להשרף
 באש הגיהנם, ולא לחנם אמרו
 בעלי המשנה שהם עמלים
 ויורשים גיהנם, ואף על גב
 שמתגדל האילן, שהוא גוף
 התורה, ואין לו פרי, שהם מצוות
 עשה, מה כתוב בו? רק עץ אשר
 תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו
 תשחית וכרף, ומשום זה אמרו
 בעלי המשנה שלא המדרש עקר,
 אלא המעשה הוא העקר.

תקון חמשים ושלשה

בראשית ברא אלהים שם ב"ת,
 שם א"ם, שהוא א"ם מאלהי"ם,
 והם הגן העליון והגן התחתון.
 פתח רבי שמעון ואמר: ויטע
 יהו"ה אלהי"ם גן בעדן מקדם
 וישם שם את האדם אשר יצר.
 ויטע יהו"ה אלהי"ם גן - זו
 השכינה, בעדן - זו האם
 העליונה, מקדם - האב העליון,
 וישם שם את האדם אשר יצר -
 זה העמוד האמצעי, ועליו נאמר
 וייצר יהו"ה אלהי"ם את האדם
 עפר מן האדמה ויפח באפיו
 נשמת חיים וגומר. וייצר, ציר
 אותו בשני עולמות, בעולם הזה
 ובעולם הבא, ויפח באפיו נשמת
 חיים - זו נשמת כל חי, ויהי
 האדם - זו רוח החיים, לנפש חיה
 - זו השכינה התחתונה.

ועוד, ויטע יהו"ה אלהי"ם גן -
 זו תורה שבכתב, עדן - זה עדון
 התורה, ושם שם את האדם של
 בריאה, ומה כתוב בו? ביום
 נטעף תשגשגי. ויצמח יהו"ה
 אלהי"ם וכו', יהו"ה אלהי"ם -
 אב ואם, כל עץ נחמד למראה -
 זה העמוד האמצעי, שכל הגונים
 היפים נראים בו, ומשום זה
 נחמד למראה, תפארת - היפי של
 כל הגונים, וטוב למאכל - זה
 צדיק.

דאתקריאו עציים יבשים דאינון עתידין
 לאתוקדא בנורא דגיהנם, ולאן למגנא אמרו
 מארי מתניתין דאינון עמלין וירתין גיהנם,
 ואף על גב דמתרבי אילנא דאיהו גופא
 דאורייתא, ולית ליה איבא דאינון פקודין
 דעשה, מה פתיב ביה (דברים פ ב) רק עץ אשר
 תדע פי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרף,
 ובגין דא אמרו מארי מתניתין דלית מדרשא
 עקר אלא המעשה איהו עקר. (דף טו ע"ב).

תקונא חמשיין ותלת

בראשית ברא אלהי"ם תמן ב"ת, תמן א"ם
 דהוא א"ם מאלהי"ם, ואינון גן
 עלאה גן תתאה. פתח רבי שמעון ואמר (בראשית
 ב ל). ויטע יהו"ה אלהי"ם גן בעדן מקדם וישם
 שם את האדם אשר יצר, ויטע יהו"ה אלהי"ם
 גן דא שכינתא, בעדן דא אימא עלאה, מקדם
 אבא עלאה, וישם שם את האדם אשר יצר
 דא עמודא דאמצעיתא, ועליה אתמר (שם ב
 ט) וייצר יהו"ה אלהי"ם את האדם עפר מן
 האדמה ויפח באפיו נשמת חיים וגומר, וייצר
 צייר ליה בתריין עלמין בעלמא דין ובעלמא
 דאתי, ויפח באפיו נשמת חיים דא נשמת כל
 חי, ויהי האדם דא רוחא דחיי, לנפש חיה
 דא שכינתא תתאה.

ועוד ויטע יהו"ה אלהי"ם גן דא אורייתא
 דבכתב, עדן דא עדונא דאורייתא, ושוי
 תמן את האדם דבריאה, ומה פתיב ביה (ישעיה
 י"א) ביום נטעף תשגשגי. ויצמח יהו"ה
 אלהי"ם וכו' (בראשית ב ט), יהו"ה אלהי"ם אבא
 ואימא, כל עץ נחמד למראה (שם) דא עמודא
 דאמצעיתא, דכל גוונין שפירין ביה אתחזיין,
 ובגין דא נחמד למראה, תפארת שפירו דכל
 גוונין, וטוב למאכל דא צדיק.

אמר לו רבי יהודה: והרי כתוב כל עץ, אם היה אומר עץ - יפה, אבל כתוב כל עץ? אמר לו: ודאי כך זה, שבכל מקום, כ"ל הוא צדיק, אבל הכל אחד. כל זה צדיק, עץ זה העמוד האמצעי, שגוף וברית נחשבים לאחד, אבל בכתוב הזה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל - זה צדיק, למראה - זו השכינה, שנאמר בה במראה אליו אתודע, ועץ החיים - זה העמוד האמצעי, שהוא עץ החיים שלמעלה, שנאמר בו החכמה תחיה בעליה.

אמר לו: הרי השכינה התחתונה היא הגן, שמשם עץ החיים נטוע, כמו שנאמר ועץ החיים בתוף הגן. מה זה מן האדמה? אלא זו השכינה העליונה שממנה ננטע כל עץ, שהוא צדיק. כ"ל הוא מצד של מ"י, שכף עולה לחשבון כ"ל מ"י, ובשכילה נאמר מבטן מי יצא הקרח וגומר, שהוא הקרח הנורא.

ועץ הדעת טוב ורע, הוא למטה, עץ הדעת טוב - זה מטטרו"ן, ורע - זה סמא"ל, ומשום זה ועץ הדעת, ו' פא לרבות, שהוא בא מקום אחר, ועץ הדעת טוב ורע, ועוד, ויצמח יהו"ה אלהי"ם מן האדמה כל עץ, זהו צמח צדיק ומתחתיו יצמח. בא תראה, כל מי ששומר ברית, אותו הבן שנותן לו הקדוש ברוך הוא עליו נאמר ויצמח יהו"ה אלהי"ם כל עץ נחמד למראה - בסודות התורה, וטוב למאכל - במצוות התורה, אבל בן אחר שלא נעשה ביראה ואהבה של הקדוש ברוך הוא, מה כתוב בו? ועץ הדעת טוב ורע, וזו ערבוניה של טוב ורע, מערב ממצה ושאר.

מעורב ממצה ושאר.

אמר ליה רבי יהודה, והא כל עץ פתיב, אי הוה אמר עץ שפיר, אבל כל עץ פתיב, אמר ליה ודאי הכי הוא, דבכל אתר. כ"ל צדיק איהו, אבל פלא חד, כל דא צדיק, עץ דא עמודא דאמצעייתא, דגוף וברית חשבינן חד, אבל בהאי קרא כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל דא צדיק, למראה דא שכינתא דאתמר בה (במדבר יב ו) במראה אליו אתודע, ועץ החיים דא עמודא דאמצעייתא, דאיהו עץ החיים דלעילא דאתמר בה (קהלת ז יב) החכמה תחיה בעליה.

אמר ליה הא שכינתא תתאה איהי גן, דמתמן עץ החיים נטוע, כמה דאתמר (בראשית ב ט) ועץ החיים בתוף הגן, מאי מן האדמה, אלא דא שכינתא עלאה, דמינה אתנטע כל עץ דאיהו צדיק, כ"ל איהו מסטרא דמ"י, דהכי סליק לחשבון כ"ל מ"י, ובגינה אתמר (איוב לח כט) מבטן מי יצא הקרח וגומר, דאיהו הקרח הנורא.

ועץ הדעת טוב ורע איהו לתתא, עץ הדעת טוב דא מטטרו"ן, ורע דא סמא"ל ובגין דא ועץ הדעת ו' אתא לרבווייא, דאיהו אתי מאתר אחרא, עץ הדעת טוב ורע, ועוד ויצמח יהו"ה אלהי"ם מן האדמה כל עץ, דא איהו צמח צדיק (ירמיה כג ה) ומתחתיו יצמח (זכריה ו יב). תא חזי כל מאן דנטיר ברית, ההוא בר דיהיב ליה קודשא בריך הוא, עליה אתמר (בראשית ב ט) ויצמח יהו"ה אלהי"ם כל עץ נחמד למראה ברזין דאורייתא, וטוב למאכל בפקודין דאורייתא, אבל פרא אחרא דלא אתעביד בדהילו ורחימו דקודשא בריך הוא, מה פתיב ביה (שם) ועץ הדעת טוב ורע, ודא ערבוניה דטוב ורע,